

det, og jo mere man kan opnaae at undgaae Anvendelsen af de Bestemmelser, som denne Lov i Virkeligheden medfører som Hovedprincip, desto bedre er ogsaa det. Naar Loven i sin Heelhed kun stadig arbejder derhen til, at den fremmer den frivillige Dverenskøft om Selveiendom, saa troer jeg, at den virker paa den heldigste Maade. Det Vanffeligste ved en Foranstaltning af denne Art er vistnok dette, at undgaae at blive ubillig mod den One, medens man arbejder til Fordeel for den Anden. Smidlertid skal jeg erkjende, at der i det Udkaast, som her foreligger os, er søgt at komme ind paa en Vej, ad hvilken man er længere borte fra denne Ubillighed, end hidtil nogensinde har været. Der maatte da vistnok ogsaa, naar der skal betales en Kjøbesum af større Betydning for at blive af med Fæsteforpligtelsen, træffes den Bestemmelse, at sliq Jord, der paa denne Maade er betalt ganske særlig, strax bliver fri for Fæstetvungen. Det er en Selvfølge, at dette ikke kan lade sig gjøre med Hensyn til Eiendomme, som gaae over ved frivillig Dverenskøft, og det er heller aldrig faldet mig ind, at en sliq Bestemmelse i dette Diebliff skulde bringes frem. — Det Spørgsmaal, som her er draget ind i Forhandlingen, Spørgsmaalet om Sammenlægning og Udskyfning, om friere og bevægeligere Jord, er et Spørgsmaal, som jeg stadig ved forskjellige Leiligheder, naar det har været bragt paa Bane, har udtalt mig om i den Mening, at jeg betragtede det som et Fremtidsspørgsmaal. Jeg troer ikke, at Tiden endnu er kommen til at afgjøre dette Spørgsmaal, men jeg anseer det for en naturlig og givne Ting, at det engang i Tiden vil komme frem. Naar denne Tid vil komme, maae Forholdene vise ifølge den Udvikling, de føre med sig; men for Diebliffet at bringe det frem, er efter min Mening ubetimeligt. Jeg vil alene af den Grund ansee det for ubetimeligt, at jeg frygter for, at dette Spørgsmaal, naar man vil faste det ind i Afgjørelsen af denne Sag, vil stille sig som en Hindring for at faae den opløst og bragt i Orden. Jeg vil gjentage her, at jeg anseer denne Sags Ordning ikke blot for at være en Ting, der

har Betydning i Almindelighed — saaledes som den høitærede Minister selv har udtalt — men jeg anseer den tillige for en Ting, der er onffelig for de Paagjældende i enhver Henseende. Den, der lever under dette Forhold, og den, der ønsker og attraaer at afhende Fæstegodset, føler det i langt høiere Grad end enhver Anden; thi Spørgsmaalet om, hvorledes Forholdet kan stille sig, og hvorledes det vil stille sig, træder hvert Diebliff hindrende i veien; Forventningen om, hvorledes Bestemmelserne ville blive, naar der kommer en Lov, som giver Forskrifter om Dvergangen, Spørgsmaalet om, hvorvidt denne Lov ikke bliver saaledes, at vi maaskee kunne have gunstigere Vilkaar ivente end dem, der nu for Diebliffet bydes os, gjør sig indirecete i meget høt Grad gjældende. Men paa den anden Side er det Noget, som jeg beder, at der maa holdes meget stærkt paa, at denne Lov, naar den skal give stringent Bestemmelser med Hensyn til Salget, skjelner vel imellem dem, som have villet sælge, og dem, der ikke have villet sælge. Jeg vilde holde paa, at der i den Henseende maa komme en Paragraph ind i Loven, som gjør Forskel mellem disse to Classer af Jorddrotter. Der er dem, som ikke have villet sælge, og for dem bliver Loven givent, men det vilde være i høieste Grad ubilligt og urimeligt, om de Jorddrotter, der have onffet at sælge, og onffet at sælge paa billige Vilkaar, men som ikke have kunnet sælge, fordi de paagjældende Brugere have fundet, at de befandt sig saa vel under de billige Vilkaar, paa hvilke de nu sidde, at der ikke har været fjerneste Anledning for dem til at kjøbe, saa at de have foretrukket at blive sidende ved Gaarden til det sidste Diebliff og lade dem, som komme efter dem, klare dette Spørgsmaal, skulde blive bragte under en Concurrence, der maaskee dog vilde medføre, at Salget stillede sig paa en saadan Maade, at det aldeles ikke blev fordeelagtigere for Brugerne end det Kjøb, der i sin Tid blev tilbudt dem. Jeg troer heller ikke, at det vilde være umuligt at bringe sliqe Bestemmelser ind i Loven, og jeg vilde ikke ansee det for et Skridt uden Betydning, om Sliqt kom ind. Det vilde ganske vist ogsaa have den moralske Be-